

ОБЛІК РУХУ КОШТІВ ЄДИНОГО ВНЕСКУ НА ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

Є. О. Сиводід, аспірант*

Розглянуто реформування системи державного соціального страхування, зокрема механізм нарахування і сплати єдиного соціального внеску. Досліджено порядок його зарахування, розподілу та ефективного використання, а також надано пропозиції щодо обчислення відсоткових ставок.

Управлінський облік, грошові кошти, єдиний соціальний внесок, реєстраційні рахунки, недоїмка.

Система державного соціального страхування відіграє важливу роль у розвитку національної економіки України. В умовах реформування адміністративної системи України, органів загальнообов'язкового державного соціального страхування, зокрема пенсійної системи з 08.07.2010 р., було прийнято Закон № 2464–VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», яким визначено норми та ставки сплати єдиного соціального внеску (надалі ЄСВ) [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем та перспектив впровадження, оптимізації механізму нарахування і сплати ЄСВ в Україні присвячено праці таких вітчизняних вчених, як Л. Б. Баранник, Ф. Ф. Бутинець, Н. М. Внукова, Н. В. Кузьмич, Л. Г. Ловінська, Т. О. Масленникова, С. В. Свірко, Н. І. Сушко, М. П. Шаварина, Н. В. Шаманська, С. І. Юрій та ін., але окремі аспекти застосування та адміністрування єдиного соціального відрахування залишаються недостатньо розкритим та обґрунтованим, тому потребують подальшого дослідження.

Мета дослідження – розглянути окремі аспекти застосування ЄСВ та дати критичну оцінку щодо порядку зарахування, розподілу та ефективного використання коштів; проаналізувати динаміку та обсяги розподілу за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування і надати пропозиції щодо спрощення обчислення ставок.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні процес реформування адміністративної системи та бухгалтерського обліку триває, що підтверджується постійним внесенням змін у законодавчо-нормативні акти, які регулюють державну політику у сфері бухгалтерського обліку.

Уведення в дію Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» здійснено з метою вдосконалення та спрощення системи розрахунків платників податку з

* Науковий керівник – доктор економічних наук, професор Є. В. Калюга.

фондами державного страхування, збільшення фінансових надходжень та відповідно зменшення витрат. Відповідно до цього Закону, ЄСВ – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

До 2010 р. та прийняття Закону страхові внески кожного з фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування нараховувались та сплачувались окремо. Із введенням у дію ЄСВ, сплачені кошти акумулюються на одному рахунку, з якого потім відбувається списання коштів та розподіл між фондами, що значно спрощує систему сплати страхових внесків.

Щоб забезпечити ефективність збору соціальних платежів, функції з адміністрування ЄСВ було зосереджено в органах Пенсійного фонду України, а саме: облік платників єдиного внеску; забезпечення збору та ведення обліку страхових коштів; контроль за повнотою та своєчасністю їх сплати; ведення Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування. Але з прийняттям Указу Президента від 18.03.2013 р. № 141 «Про затвердження положення про Міністерство доходів і зборів України» та Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи» від 04.07.2013 № 406–VII було урегульовано питання щодо передачі функцій з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування Міністерству доходів і зборів України. Міністерство виступає головним органом виконавчої влади, що здійснює державну податкову й митну політику, є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань адміністрування єдиного внеску. Натомість органи ПФУ продовжують адмініструвати єдиний внесок у частині завершення процедур такого адміністрування, залишається функція ведення обліку застрахованих осіб, аналіз і прогнозування надходження коштів від сплати ЄСВ та взаємообмін інформацією з державними органами й безпосередньо з Міністерство доходів і зборів України.

Щорічно органами ПФУ оприлюднюється звіт про нарахування, обчислення та сплату ЄСВ у звітному році (таблиця).

Аналізуючи дані таблиці, можна зробити висновок, що загалом розподіл коштів у відсотках є незмінним, що відповідає законодавчо встановленим нормам розподілу надходжень між фондами [1], спостерігається незначне збільшення сум у грошовому виразі (2012 р.), що є закономірним, враховуючи періодичне зростання суми мінімальної заробітної плати. На нашу думку, з метою спрощення обліку нарахування, сплати та розподілу коштів доцільно округлити відсоткові ставки фондів десятковими знаками.

На сьогодні залишається проблема недоїмки ЄСВ, яка має тенденцію до зростання в досліджувані роки. Так, у 2011 р. вона становила

716,4 млн грн, у 2012 р. зросла на 660,6 млн грн, а на 01.01.2013 р. вже склала 1377,0 млн грн, з яких 75,5 % рахується за економічно-активними платниками, а 24,5 % – за підприємствами, які перебувають у процедурах банкрутства та в яких відсутні активи для її погашення.

Динаміка фактичного розподілу коштів єдиного соціального внеску між фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування у 2011–2012 рр.*

Фонд	Загальна сума, млрд грн		Загальний відсоток, %		Пропозиція, щодо зміни відсоткової ставки
	2011	2012	2011	2012	
Пенсійний фонд України	130,6	153,8	86,1	86	86
Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	7,7	9,1	5,1	5,1	5
Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності	8,2	9,7	5,4	5,4	5
Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	5,2	6,1	3,4	3,5	4
Всього у %			100	100	100

*Складено автором на основі звітів ПФУ за 2011–2012 рр. [3]

Щоб оперативно контролювати надходження, обчислення та сплату ЄСВ, запобіжні дії щодо недоїмки й дотримання суб'єктами господарювання норм чинного законодавства, координаційним центром Міністерства доходів і зборів України було розроблено проект «Положення про рух коштів єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [7]. Метою та основним завданням цього положення є чіткий контроль порядку нарахування, сплати, використання та застосування фінансових санкцій (штрафів, пені) щодо грошових коштів ЄСВ, які акумулюються на небюджетних рахунках, відкритих у Державній казначейській службі України. Цим проектом визначено порядок відкриття небюджетних рахунків відповідно до Порядку відкриття рахунків у національній валюті в органах Державного казначейства [6]. Міністерством доходів і зборів України та його регіональними органами в Державній казначейській службі України за балансовим рахунком 3719 «Рахунок для зарахування коштів, які підлягають розподілу за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування» наступного операційного дня засобами програмного забезпечення відбувається автоматичне списання коштів відповідно до встановлених пропорцій між фондами.

Страхові кошти зараховуються на рахунки 3717 «Рахунки державних позабюджетних фондів», відкриті в органах Державної казначейської

служби України на ім'я фондів загальнообов'язкового державного соціального й пенсійного страхування. Підтвердженням надходження коштів є виписки, що надаються власникам цих рахунків, на електронному чи паперовому носіях відповідно до укладених договорів про здійснення розрахунково-касового обслуговування.

Окрім недоїмки ЄСВ, бувають і надмірно сплачені кошти. Для здійснення повернення помилково, надмірно сплачених чи безпідставно стягнутих сум регіональними органами Міністерства доходів і зборів України протягом операційного дня надається розрахунковий документ у Державну казначейську службу України, відповідно до якого відбувається перерахування коштів із рахунку 3719 «Рахунок для зарахування коштів, які підлягають розподілу за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування» на рахунок головного управління Міндоходів, а з нього на рахунки фондів державного соціального страхування.

З метою контролю використання грошових коштів щомісяця територіальними органами Міністерства доходів і зборів України, Державним казначейством України та фондами загальнообов'язкового державного соціального й пенсійного страхування проводиться співставлення даних їх надходження та розподілу, станом на перше число наступного за звітним місяцем.

Таким чином, для ведення управлінського обліку необхідно передбачити щоденне складання та формування звіту про рух коштів, що надасть можливість оперативно приймати рішення органами Міністерства доходів і зборів України та Державним казначейством України.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналізуючи матеріали дослідження, можна стверджувати, що удосконалений механізм нарахування, обчислення та сплати єдиного соціального внеску є, беззаперечно, позитивним кроком у реформуванні адміністративної системи та загальнообов'язкового державного соціального страхування. Проте на сьогодні основними факторами впливу на нього залишаються зміни, що тривають у законодавчо-нормативному регулюванні, інформаційних технологіях (положенням передбачено використання програмного забезпечення «Клієнт казначейства–Казначейство»).

Вважаємо, що запропоновані в статті зміни щодо обчислення відсоткових ставок у фондах загальнообов'язкового державного соціального страхування значно спростять їх обчислення, нарахування та сплати, а щоденний звіт про рух грошових коштів на рахунках Міністерства доходів і зборів України підсилить оперативний контроль та сприятиме прийняттю управлінських рішень.

Список літератури

1. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи» від 04.07.2013 № 406-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>

3. Звіти Пенсійного фонду України за 2011–2012 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pfu.gov.ua>

4. План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів / затв. наказом Міністерства фінансів України від 26.06.2013 р. № 611. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>

5. Положення «Про Міністерство доходів і зборів України» / затв. Указом Президента України від 18.03.2013 р. № 141/2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>

6. Порядок відкриття рахунків у національній валюті в органах Державного казначейства / затв. наказом Державного казначейства України від 02.12.2002 року за № 221. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>

7. Проект спільного наказу Міндоходів України та Мінфіну України «Положення про рух коштів єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 19.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>

В статье рассмотрены реформирования системы государственного социального страхования, в частности механизм начисления и оплаты единого социального взноса. Исследованы порядок его зачисления, распределения и использования, а также даны предложения по исчислению процентных ставок.

Управленческий учет, денежные средства, единый социальный взнос, счета, недоимка.

The article considers the reform of the social insurance system, namely the mechanism of calculation and payment of a single social contribution. Investigated the procedure of enrollment, distribution and use, as well as the proposals are given for the calculation of interest rates.

Management accounting, cash, unified social tax, accounts, arrears.